

Elävä Kaupunkikeskusta ry

SUOMALAISET KÄVELYKADUT

Perusselvitys

28.1.2009

Martti Wilhelms, FM

1 SELVITYKSEN TAVOITE

Tavoitteena oli selvittää suomalaisten kaupunkien ja suurimpien maalaiskuntien - yhteensä sadan suurimman kunnan – kävelykatujen pituus, pintamateriaalit ja hallinnointi sekä kauppatorin liittyminen kävelykatuun. Tutkimuskohdetta lähestyttiin käytännönläheisestä näkökulmasta; tavoitteeksi asetettiin löytää kaupallisten kaupunkikeskusten kävelykadut riippumatta niiden virallisesta statuksesta. Toimeksiannossa sovittiin kirjattavaksi myös kävelykaduista vastaavien yhteystiedot sekä kaupungeissa toimivat keskustayhdistykset. Selvityksen tarkempi työohjelma on liitteenä.

Elävä Kaupunkikeskusta ry on saanut rahoituksen selvityksen laatimiseen Ympäristöministeriöltä.

2 KÄYTETYT MENETELMÄT JA AINEISTOT

Pääasiallisena tutkimusmenetelmänä käytettiin puhelin- ja sähköposti-haastatteluja. Kaupunkikohtaiset tiedot pyrittiin selvittämään kaupungeissa toimivilta keskustayhdistyksiltä ja kaupungin vastaavilta virkamiehiltä. Tiedot perustuvat pääsääntöisesti yhteyshenkilöiltä saatuihin tietoihin, joita on tarvittaessa tarkistettu mm. kartoilta. Kyselyt ja haastattelut tehtiin 13.11.2008 – 3.2.2009 välisenä aikana. (Kyselylomake liitteenä)

Selvityksessä käytetyt asukasluvut perustuvat Tilastokeskuksen 31.12.2007 kuntien asukasluutilastoon vuoden 2009 kuntajaolla.

3

KÄVELYKADUN MÄÄRITELMÄ SELVITYKSESSÄ

Kävelykatujen rajauksen suhteen tehtiin arviointia, joka perustuu alla oleviin kriteereihin. Mukaan selvitykseen haluttiin saada myös pienempien keskusten ja aluekeskusten kävelykadut, jotka täyttävät asetetut kriteerit. Näin tilastoitujen kävelykatujen kaupallinen intensiteetti luonnollisesti vaihtelee. Tarkemman kriteeristön luominen kävelykadun määritelmästä esitetään mahdolliseen jatkotutkimukseen sisällytettäväksi.

Kävelykadun määrittelyssä käytettiin seuraavia kriteerejä:

- kävelykadulla moottoriajoneuvolla ajo on kokonaan tai osittain kielletty (huolto- ja asukasliikenne mahdollinen)
- kävelykadun varrella on keskustalle ominaisia palveluita ilman pitkiä siirtymätaipaleita ilman palveluita.

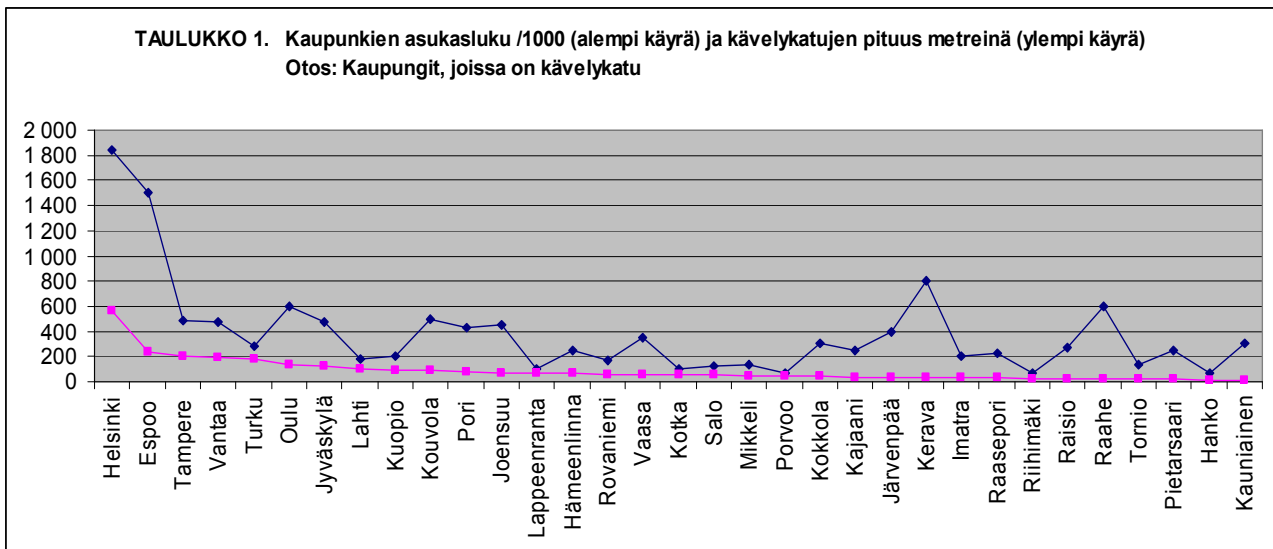
4

TULOKSET

4.1

Kävelykadut ja niiden pituus

Suomessa on 33 kaupunkia, joista löytyy kävelykatu. Kahta poikkeusta lukuun ottamatta ko. kävelykatukaupungit mahtuvat 50 suurimman kaupungin joukkoon. Viidenkymmenen suurimman kaupungin joukosta siis 31:ssä (eli 62 %:ssa) on kävelykatu, luvun ollessa 29 % kaikista suomalaisista kaupungeista. Yli 40 000 asukkaan kaupungeista, kolmea poikkeusta (Seinäjoki, Hyvinkää ja Rauma*) lukuun ottamatta, 84 %:sta löytyy kävelykatu.

* Raumalla on vanhaan keskustaan sovitettu hidaskatuverkosto, joka ei täytä selvityksen kävelykatukriteerejä.

Muutamien kaupunkien ilmoitetuista kävelykadun pituuksista on harkinnan mukaan noteerattu vain osa pituudesta, sekä merkitty tulostaulukkaan (liite) varaus, mikäli kaupallisessa intensiteetissä on vaihtelua tai tulkinnanvaraisuutta. Joissakin kaupungeissa rauhoitetaan katuja liikenteeltä kesäaikana. Näiden ”kesäkatujen” pituudet on merkitty tulostaulukkaan suluissa. Samoin suluissa on merkittynä joidenkin kaupunkien kävelykatujen tulevat (v. 2009) laajennukset.

Kaupunkien kokoluokassa 28 000 - 40 000 asukasta, kuudessa 13:stä (eli 46 %:ssa) on kävelykatu. Tätä pienemmissä kaupungeissa kävelykatuja on huomattavasti satunnaisemmin. Maalaiskunnista ei kävelykatuja nykyisellään löytynyt, joskin yksi on rakenteilla Kirkkonummen keskustaan.

”Suurin kävelykatukaupunki” on Helsinki, jossa on 9 kpl keskustan kaupalliseksi kävelykaduksi laskettavaa, joiden yhteispituus on 1 840 metriä (lähde: Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto). Espoon ja Vantaan palvelukeskuksista kriteerit täyttäviä kävelykatuja löytyy Espoon Tapiolasta ja Leppävaarasta sekä Vantaan Tikkurilasta ja Myyrmäestä. Vaikka kyseiset kävelykadut ovat ilmiasultaan hieman erityyppisiä kuin perinteiset vanhojen keskustojen kauppakadut, täyttävät ne toiminnallisesti asetetut kävelykadun kriteerit ja ovat siten perustellusti mukana tilastoinnissa.

Pienin kaupunki, josta löytyy kävelykatu on Kauniainen (8 500 as.), jonka kävelykatua rakennetaan paraikaa uudestaan. Mainitsemisen arvoinen on myös kesäturismistaan tunnetun pikkukaupunki Hangon (9 700 as.) ympärivuotinen kävelykatu (pituus 70 m).

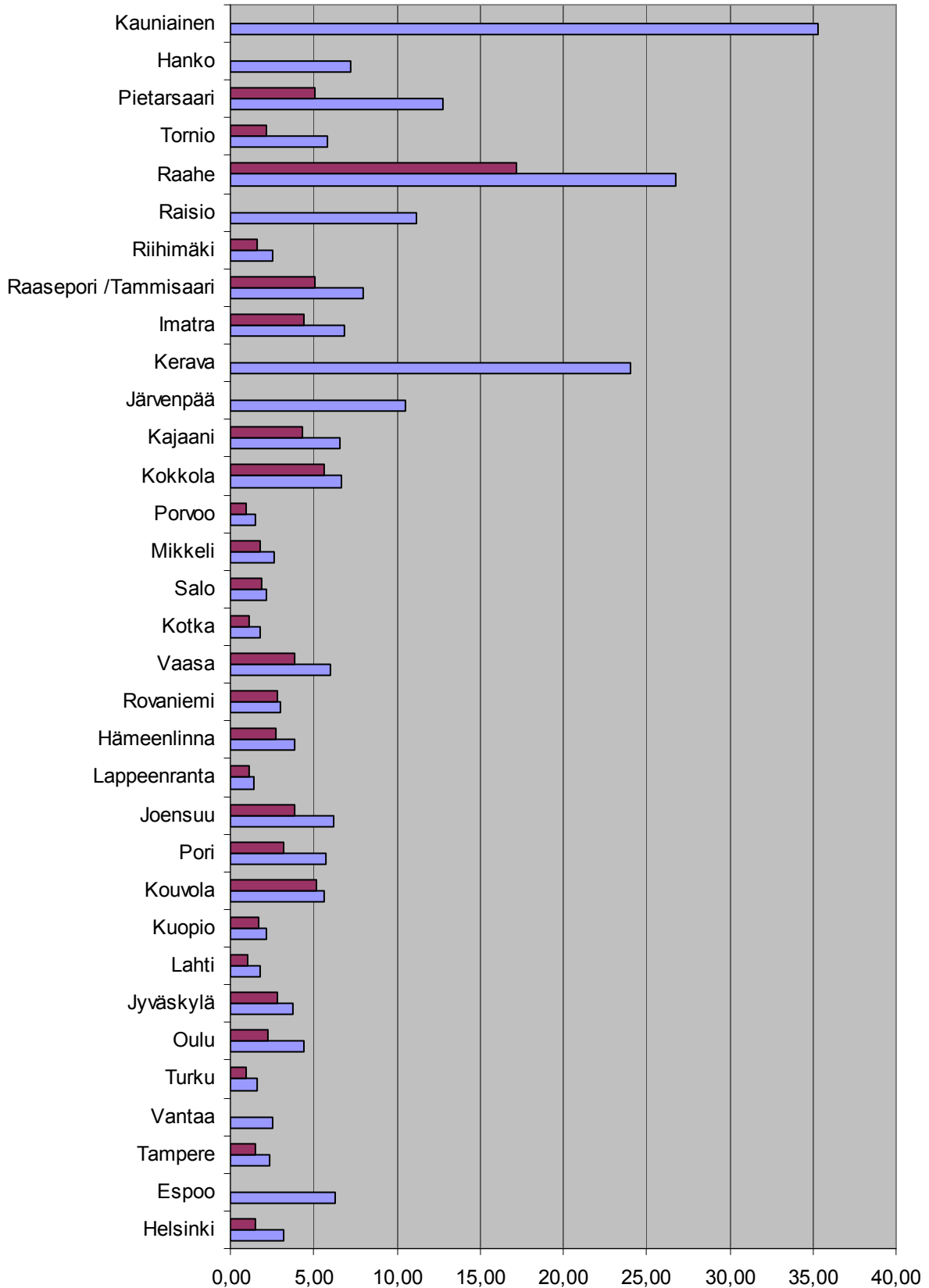
Nykyisten kävelykatujen lisäksi uusia kävelykatuja on aktiivisen suunnittelutyön alla ainakin viidessä kaupungissa. Lisäksi kuluvan vuoden aikana toteutetaan kävelykatualueen merkittävä laajennus Mikkelissä sekä kävelykadun uudelleen rakentaminen Kauniaisissa.

4.2 Kävelykatujen pituus suhteutettuna asukaslukuun

Tulostaulukkaan (liite) on laskettu suhdeluvut kaupunkien kävelykadun/ -katujen pituudesta suhteutettuna sekä kaupungin asukaslukuun että seutukunnan asukaslukuun. Näin saadun ”kävelykatuindeksin” vaihteluväli kymmenen suurimman kaupungin joukossa vaihtelee välillä: Turku 1,6 – Espoo 6,3. Vähiten kävelykatua suurista kaupungeista on siis Turussa; Espoon indeksiluku osoittaa kävelykatua olevan nelinkertaisesti Turkuun verrattuna.

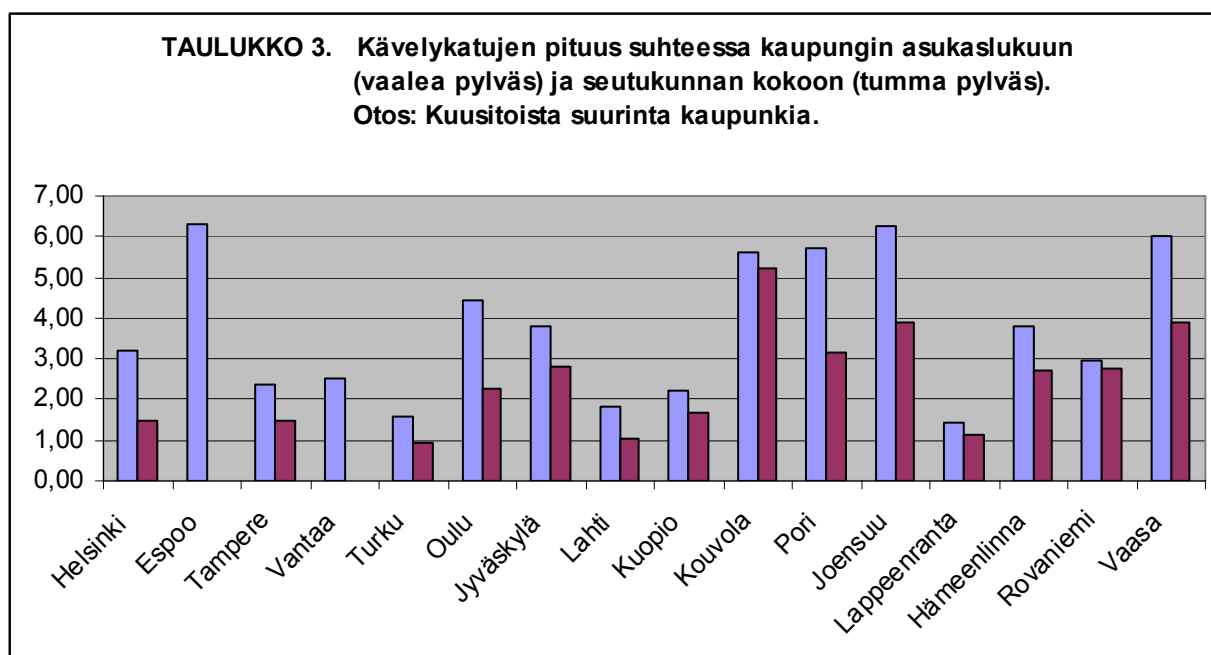
Alla olevista taulukoista löytyvät sekä kaikkien kävelykatukaupunkien indeksit (Taulukko 2) sekä suurimpien kuudentoista kaupungin hieman tarkemmin (Taulukko 3). Kävelykatujen pituudella näyttää odotetusti olevan korrelaatio suhteessa kaupungin kokoon, mutta poikkeuksia esiintyy, erityisesti pienempien kaupunkien kohdalla.

TAULUKKO 2. Kävelykatujen pituus suhteessa kaupungin asukaslukuun (vaalea pylväs) ja seudun asukaslukuun (tumma pylväs).

Muutamit kokoluokaltaan pienemmät kaupungit, kuten Kerava (33 000 as.), Raahe (22 400 as.) ja Kauniainen, yltyvät moninkertaisiin indeksilukuihin. Erityisesti pienempien kaupunkikeskusten kohdalla tulee kuitenkin huomioida, että kävelykadun kaupallinen intensiteetti ei välttämättä ole samaa luokkaa kuin isommissa kaupungeissa.

Seutukuntaakohtainen tarkastelu* antaa samansuuntaisen tuloksen, tasoittaen hieman jyrkempiä eroja, verrattuna kaupunkien suoriin asukaslukeihin nähden. ”Kävelykatuniukkuus” kärjistyy Turussa ja Porvoossa seutukuntaakohtaisessa tarkastelussa (molemmissa seutukohtainen kävelykatuindeksi on alle 1); käänteisesti laskettuna tämä tarkoittaa, että molemmissa kaupungeissa ylittyy 1000 asukasta / kävelykatumetri. Täytyy huomata, että seutukunnat eivät aina vastaa asiointialueita. Kuudentoista suurimman kaupungin kategoriassa, seutukuntaakohtaisessa tarkastelussa eniten kävelykatua suhteessa asukasmäärään löytyy maakuntakaupungeista: 1. Kouvola; 2. Vaasa; 3. Joensuu.

* Seutukuntaakohtainen indeksiluku on laskettu vain seutukunnan suurimman kaupungin vertailuluvuksi. Näin esimerkiksi Espoon ja Vantaan osalta ei ole seutukuntaakohtaista vertailulukua. Pääkaupunkiseudulla kaupunkien kävelykatujen yhteen laskeminen, korottaisi koko pääkaupunkiseudun yhteistä indeksilukua n. 4,2:een.

4.3 Muut tiedot kävelykaduista

Kävelykatujen pintamateriaaleina on käytetty yleensä betonikiveä ja luonnonkiveä. Tarkkoja suhdelukuja ei ole saatavissa. Tulostaulukossa on esitetty kadun materiaalit siinä järjestyksessä kun tietojen luovuttajat ovat ne maininneet.

Kävelykatujen perustamisvuodeksi on ilmoitettu ensimmäisen osan rakentamisvuosi, mikäli tieto on ollut saatavilla. Vuosiluvut perustuvat yhteyshenkilöiltä saatuihin tietoihin ja sisältävät jonkin verran epätarkkuutta. Keskiarvoiksi olemassa olevien kävelykatujen osalta tulee n.15 vuotta (perustamisvuosien ka.1994) ja perustamisvuoden mediaaniksi (Md) 1999. Ensimmäinen suomalainen kävelykatu on perustettu v. 1966 Tammisaareen. Varsinaiset kävelykatujen perustamisen ruuhkavuodet osuvat kuitenkin vasta 2000-luvulle, jolloin perustettiin 11 uutta ”kävelykatukaupunkia” – tuolloin isoista kaupungeista ensimmäisen kävelykatunsa saivat Turku ja Lahti (molemmat v. 2001).

Kävelykadut liittyvät torialueeseen vain hieman yli puolessa kaupungeista (18/33). Tulostaulukossa on kirjattuna mahdollisia tarkempia määrittämiä torialueen liittymisestä kävelykatuun. Joihinkin kävelykatuihin liittyy aukio tai oleskelutori, joka ei kuitenkaan toimi vakituisesti kauppatorina (ko. aukiot eivät ole laskennassa mukana).

Kävelykatujen hallinnointi on yhdeksässä kaupungissa luovutettu kaupungissa toimivalle yrittäjä- tai keskustayhdistykselle.

Kuriositeettina mainittakoon, että eräs suomen tunnetuimmista kävelykaduista, Helsingin Iso-Roobertinkatu on nyt avautunut ns. virtuaalikatuna. Verkossa voi tutustua kadulta löytyviin palveluihin melko kattavasti, esim. ravintoloiden lounaslistoihin. (<http://www.isoroba.fi/>).

4.4. Keskustayhdistykset

Selvityksessä kirjattiin ylös kaupungeissa toimivat keskustayhdistykset. Kaupungeista 25:ssä on keskustan toimijoiden yhteinen yhdistys. Yhdistykset ovat pääasiassa keskustan kauppiaiden ja palveluyrittäjien tukiorganisaatioita, joista useimmissa osapuolena on myös kaupunki (22/25) ja kiinteistönomistajia (21/25). Kaupungin ja kiinteistönomistajien edustajien osallistumisaktiivisuus ilmeisesti vaihtelee melkoisesti.

5 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA JATKOTUTKIMUSAIHEITA

Tässä perusselvityksessä tuotiin esille yleiskuva suomalaisista kävelykaduista, lähinnä kvantitatiivisesta ”volyymi-näkökulmasta”. Kvantitatiivinen tarkastelu on keino yhteismitallistaa ja siten helpottaa kaupunkien välistä vertailua. On kuitenkin huomattava, että tarkempi vertailu edellyttää kriteeristön kehittämistä. Tämä selvitys antaa mahdollisuuden vertailla erikokoisten kaupunkien kävelykatujen pituuksia, indikoiden keskustojen kaupallista intensiteettiä ja asiointiympäristön laatua. Intensiteetin tarkempaan analysointiin tarvitaan keskustojen myyntilukujen ja asiakasvolumitietojen analysointia. Ympäristön laadun arviointi puolestaan edellyttää kvalitatiivisen mittariston käyttöä.

Kävelykadut ilmentävät elävää kaupunkikulttuuria ja ovat osaltaan osoitus keskustan kaupallisen intensiteetin tasosta; kävelykatu näyttääkin olevan isoissa kaupungeissa lähes itsestäänselvyys. Kävelykadut ovat osa modernia kaupunkikeskustaa, mutta myös muilla ratkaisuilla ja rakenteilla voidaan luoda hyvää ja turvallista infrastruktuuria. Kävelykatuja täydentävät usein kauppakeskusten sisälle ulottuvat katetut kauppakäytävät. Kauppakäytävien verkosto kasvaa sen myötä kun kauppakeskuksia nousee keskustoihin.

Pienemmissä kaupungeissa kävelykatuja on toteutettu vaihtelevasti, osin kunnianhimoisestikin. Kävelykatujen rakentaminen suomalaiseen kirkonkylämäiseen ja usein rakenteeltaan nauhamaiseen pikkukaupunkirakenteeseen on haastavaa - toteuttaminen kun edellyttää yleensä melko suuria panostuksia liikennejärjestelyihin; autoilun, huoltoliikenteen ja pysäköinnin järjestämistä. Erityisesti vanhaan (ja usein intensiteetiltään heikompaan) kaupunkirakenteeseen näyttää sopivan myös erityyppiset hidaskaturatkaisut.

Mikäli kävelykatututkimusta halutaan syventää, tulee kiinnittää huomiota tutkimuksen tavoitteisiin eli mitä kävelykatuja tutkimalla halutaan selvittää? On myös syytä kehittää katu ympäristön luokitusta siten, että intensiteetiltään hiljaisemmatkin kadut ja kauppakäytävät voitaisiin ottaa tutkimuksen piiriin. Lienee myös tarpeen ratkaista, ovatko varsinaisten keskustojen ulkopuolella sijaitsevat kauppakeskusten kävelykadut ja -käytävät rinnastettavissa keskustojen kauppakaduille?

LIITTEET

Työohjelma 3.11.2008
Kyselykaavake
Tulokset – taulukko (Excel)
Esittely PowerPoint